

A hozomány.

Irtá: Bede Jób.

I.

Őszre hajló nyár reggelén — négy nappal azután, hogy Grünfeld Móricz-nénak leánya született — Grünfeld Móricz így szólt a feleségéhez:

— Ide figyelj, Rebi. Ennek a leány-

felső szélén és kicsiny keresményéből eléggé szegényesen élt; sokszor nem volt anyija, hogy péntek estére halat vegyen, mit azért fogyasztanak szent ededel gyanánt a zsidók, mert a legfiszább állat és bő szaporodást jelent. Kevéssel beérték; mindig akadt, a ki a korcsmába tévedjen. Ha naponkint husz jó ivó jön, az elég hasznot ad s

azt hiszi, hogy eleget tesz ez által az élet kötelességeinek. Grünfeld Móricz és felesége így élhettek volna és így öregedhettek volna meg ketten. A harmadik azonban több munkát parancsolt: a gyermek, kit Saroltának neveztek el.

II.

Másnap reggel Grünfeld Móricz egy

A koronázás jubileuma: A KIRÁLY MEGÉRKEZÉSE A NYUGOTI PÁLYAUDVARBA.

nak huszezer forint hozománya lesz és doktor lesz a férje annak idején, mikor ki kell házasítani.

Grünfeld Móricz erős, magas és szikár ember volt. Az arca sötét és szeme hasonlított egy becsületes ember szeméhez.

Nem lehetett több huszonnégy évesnél. Korcsmát birt nálunk a város

miattuk marad idő pihenésre, délutáni alvásra és a hosszú imádságok elmondására reggel, ebédkor, meg este kétszer lámpagyújtás idején és lefekvés előtt. Csendesen élni, kicsiny igényekkel, nyugodtan, szűk két szobás házában és imádkozni Jehovához a szív minden érzésével, himni benne és szenedni érte — milyen boldog, a ki

órával korábban kelt fel, mint rendszeren szokott. A szomszédok még mindnyájan aludtak, egy-egy kakasszó harsogott végig a kerteken és a füzes a kis domb alatt csendesen suhogott. Grünfeld Móricz még nem imádkozhatott, mert virradat előtt tiltva van Jehova nevét említeni. Foltos kabátját magára akasztotta és elment a

„vadkertre“, hol a cigányok laknak. Az egyik dáde éppen költögette akkor gyermekeit és ígérette hatalmasan az agyonütést, ha nem sietnek. A viskó előtt heverésztek és morogtak, mint valami kutyafiókák.

— Jó embereim, — szölitotta meg Grünfeld — ha gubacsot gyűjteni mentek, hozzátok azt az én házamhoz, megveszem. Két krajczárral többet adok vékájáért, mint a sánta zsidó és nem is rázom meg mérés közben. Mondjátok meg másoknak is, hogy veszek gubacsot, bőrt is veszek és rongyot mától kezdve.

Aztán hazament. Elvégezte az imádságot, de e közben már jövődő üzletről gondolkodott. Eme reggelen egy krajczárral olcsóbbért mérte a pálinkának literét, de egy tizedliternyi vizet töltött minden üveg italba. Kevesen vették észre, hogy rosszabb, azonban olcsóságának híre elterjedt s a vevői megszaporodtak. Később átment apin-térhez és hamis vékát csináltatott; külsőleg nem látszott kisebbnek a rendes mérőnél, de oldalai vastagok voltak és az alja magas.

A cigányok hozták a gubacsot, a falusiak beszoktak a bőrrel, gazdátlan gyermekek halomra hordták házába a rongyot, csontot, egy-egy korty pálinka fejében. Az egyik szobát két hét alatt egészen megtöltötték e holmik. Eleinte nehezen fizetett Grünfeld, de a mint a korcsma keresettebb lett: a mit itt bőven nyert, azt befektette vásárlásokba s üzletei már az első fél hónapban haszonnal jártak. A kis gyermek mosolygott a pólyában . . . kék szemű, kövér arcú szép leányka volt.

Ha a korcsmában heti vásárról hazamenő parasztok ittasan mutogatták a pénzüket — a pénz elveszett: egy-egy ténen á a, vagy egy szekér szénáé — elhullatták az uton. a vásárban, vagy ki tudja hol; a korcsmában semmi-estre, mert ime; Grünfeld ártatlan arczazal kész megmutatni az asztal fiókját, hogy abban egyetlen bankó sincs. Másutt azonban ne keressék. Ha több sietéssel bár, mint eddig, de rendes időben elvégezte imáit Grünfeld és a nagy ünnepeket is törvény szerint megtartotta: szombaton nem nyult rézpénzhez és csillag feljöttéig e napon nem kötött üzleteket. Később borral is kereskedett, majd szeszfőzöt is állított fel az udvaron.

— Csak az első ezer forintot nehéz összegyűjteni, a többi magától jön — szokta volt mondani a szegény apja, kinek emlékezetére Tisri hónapnak kilencedik napján hallotti szent mécesest eget, egyik estétől a másik estéig.

Nehéz volt bizonyosan a Grünfeld dolga is, de ő nem tudott róla, mert szívós akarattal dolgozott. Egy néhány ember, a ki üzletekbe bocsátkozott vele, pár év alatt elszegényedett. Olyan becsületes arcza volt Grünfeld Móríc-

nak és biztos bő módja később, hogy sokan nem tartották szükségesnek egyszerű-mászor az unalmas szerződés-kötéseket. Pár pert indítottak ellene két-száz szekér rozs miatt, mit a szeszgyárban használt fel és állítólag nem fizetett érte a régi birtokosoknak; pörölték a szeszgyár fölszereléseieért, melyeknek árát nem térítette meg és több e fajta dolog miatt czitálták néhány-szor a törvényszékre.

Grünfeld Móríc tudta a dolgok elintézésének praktikus módját, aztán tagadott, ha nem volt tanu ellene, vagy fogadott tanu maga mellé és esküdött buzgóan a bírák előtt, hogy igaza van. Míg esküdött, a Jehovára gondolt, arra a Jehovára, a ki büntet, — de nem arra, kire így esküsznek: „Isten engem, ugy segéljen!“ Ő ugy tanulta, hogy Jehovától büntetést lehet várni, ha vétünk ellene, az ő törvényei ellen, melyeket Mózes parancsnokból magyarázott a szent népnek, mikor a nép még tiszta volt. Ha elbizuk vagy elmulasztjuk az imádságainkat, ha nem tartjuk meg az ünnepeket, avagy ha megsértjük a szülönket, a vallásunkat ha meggyalázzuk. Ezekért lakoltat Jehova. De segítséget nem szokás kérni az Istentől, magunknak nem. Eskü közben Jehovára gondolva megszücsődött, hogy a mit most tesz egyesekért, azért nem vétkeznek. Valakinek elvette a javát, olyannak, a ki nem tartozik rokonságához, apjához . . . eh! mindenki ugy él, a hogy tud. Ha őt megcsalják, nem fog átkozódni miatta, hanem visszaszerzi valahogyan az elveszítettet kétszeresen, háromszorosan és tönkre juttatja az illetőt. Hadd beszéljek róla, hogy tolvaj! Ha nem tudják bizonyítani, büntetés nem érheti a földiektől s Jehovától semmiesetre.

A kicsiny, két szobás viskóból erős, tágas ház épült, vastag, magas kapuval, a ház ablakain sűrű vasrácsok voltak. A telek megnőtt, az udvaron a füstöt és messze hallatszott a béresek hangos kiáltozása. A szekerek ki-és bejártak naphosszant, buzával, fával, borral megrakottan.

Az első ezer forint után gyorsan jött a többi a nagy vasszekrénybe, mely Grünfeld Mórícz ágya mellett állott.

III.

„Dicsértéssel te parancsolónk, Jehovánk, a ki megkülönböztettél minket minden más néptől és szent törvényeket adtál nekünk, áldva légy a törvényeidért, oh Adonáj!“

Grünfeld Móríc imádkozott és imádkozott. Kissé megviselte a sok munka, mely nemcsak testi, de szellemi erejét is igényelte. Ritkás szakála közt több ősz szál csillogott elő és gondosan fésült haja gyérült. Az imádságos bőrnégyszetnek, mit homlokára erősít, bő helye van ott és balkarját, mikor rá-

köti a szijakat, nehezen bírja emelni. Ám nincs több olyan gazdag zsidó a széles környéken, mint Grünfeld Móríc.

Es olyan okos, szép és gazdag leány, mint Grünfeld Sarolta, szintén messze nincs.

Ismét őszrehajló nyári nap volt. Ragyogott a módosságtól az egész ház. Uri ház volt ez, erős, nagy butorokkal, széles tornácczal és flagóriával. A nap sugara áttört az ablakon és hosszú utat futott be a szőnyegeken, a butorokon, három szobán keresztül, míg rátalált Grünfeld Saroltára és összecsókolta bájos sötétbarna arczát, fényes szemeit, ingerlő kecses vállait a szép leánynak, a ki ime felnőtt, nagy és derék leány. Helyes asszony válik belőle.

A leány mellett az anyja ült, a ki örökké szomorú törpe természetű asszony és oktatta gyermekét:

— Aztán, édesem, soha se kívánd, hogy több vagyonotok legyen, mint a mennyit becsületesen lehet keresni. Te nem tudod, hogy mi milyen nagy küzködéssel lettünk gazdagok. Nekem semmi örömem benne; csupán te éretted nem akadályoztam meg soha apádat, tegyen, a mit akar. Te keveset tudsz az imádságokból, ne vágyódj többre. Férfjedet tiszteld és az Istent szeresd, a gyermekeidet majd, azokat is szeresd. Rólunk ne feledkezzél meg korán. Egyebet nem mondok. Az én édes anyám nekem semmit sem mondott, mikor férjhez adott, csupán megcsókolta. Nekem azonban nem volt huszezer forint hozományom.

IV.

A völegény, egy nagyvárosi zsidó orvos és rokonsága megérkezett a menyegzőre. Nem volt olyan fényes ünnep még eddig a Grünfeldék házában és az első örömnapp volt az öreg Grünfeld életében.

Az udvaron tartották az esküvőt; összegyűlt az egész város zsidósága. Négy rudra fogott sátor alá vitték a menyasszonyt és völegényt. A leányon ragyogtak az ékszerék. A völegényen jól állott a frakk és czilinder. Dr. Kaufheld Vilmosnak hívták.

Törvény szerint mondották a héber imádságot és rátapostak a ledobott pohárra, melyből a bort itták s apró darabokban hullott szét az üveg. A tömeg hangosan kiáltotta a „boldogságot“!

A pap felolvasta a „kötés“-t.

„Sarolta, leánya tisztelt Mórícznak, a tisztelt Jónás fiának, nőül megy Vilmos deákhhoz, a tisztelt Izsák fiához. Tisztelt Móríc, tisztelt Jónás fia 20.000 forintot ad hozományul. Béke Jehovával!“

A rabbi azon este sok halat evett a Grünfeldék házában és bőven öntözte borral.

Másnap dr. Kaufheld Vilmos haza vitte fiatal feleségét. Az öreg Grünfeld sirt a bucsuzáskor. Aztán megcsókolta a feleségét és emlékeztette — életében először — arra a napra, mikor kicsiny kétszobás lakásban nyomorogtak és a gyermek született. Örömmel emlékezett reá és boldog volt.

*

Eme nap éjszakáján a Grünfeld Móricz háza, a gyára, magtára, óljai leégtek egész a földig. Oltani csak színelésből segítettek néhányan, még a zsidók sem. Ma tudják, hogy a „Bolond Feri“ (ki Grünfeld miatt jutott kollusságra) rakott üszköt a padlások gerendái közé a menyegző napján s csak mert erősen csavarta be, gyultak lángba később egy nappal a fedelek.

. . . Grünfeld Móricz ismét szegény korcsmáros ember. Nincs is kedve, hogy még egyszer vagyont gyűjtsön. . . Semmit sem hall a leányáról azóta, hogy a férje Kerekesre változtatta a nevét és eltagadja a leány szülőit, a szegény, szerencsétlen zsidókat. . .

Regény.

Pár éve csak kis lányka voltál,
Én serdülő, merész legény;
Én egy kicsit beléd szerettem
S te is egy kissé én belém.

Harmat rezgett lombon, virágon
Tündöklő május reggelen,
Ketten bolyongtunk csak a kertben
S kitört a rejtett érzelem.

A zöld gyepen én térdre hulltam:
„Szeretlek örülten, hiven!
Oh, mondd, leány, viszont szeretsz?“
S te pityergve mondád: „Igen“.

Aztán, mily boldogok valánk mi
Néhány rövid szép hét alatt?
Mit bántam én, hogy új ruhámnak
A térdein zöld folt maradt.

De válni kellett. — Mily keserves
Bánat nyomott ugy öt napig!
Ilyenkor a szegény szerelmes
Nem ehetik, nem alhatik.

Már már neved is elfeledtem,
Mikor a lapban olvasám,
Hogy férjhez mész; mily hütlenség,
Ah, átkozott gonosz leány!

És áradt most vadul belőlem
Az átkozódó verszőn. . .
A szerkesztő mind félredobta,
Utólag igen köszönöm.

Pár éve csak — s most itten ülünk
A multról elmerengve mi,
Oly kedves, ártatlan bohóság,
Nincs benne mit szégyenleni.

Te boldog szép menyecske vagy már,
No, és én is csak megvagyok.
Férjed nagyot nevet fölöttünk,
Ölében kis lánykád gagyog.

S szól hozzám férjed: „A mamával
Megkezdted e regényt; no lásd,
Pár év mulik, s a kis babával
Csinálhatsz hozzá folytatást“.

Kozma Andor.

Egy lovagias ügy.

Irta V. SZÓCS GÉZA.

(Vége.)

IV.

A fiatal Csulak Dénés csak másnap reggel volt amugy igazában megijedve attól, a mit bálban cselekedett. Hogy kihívják, az bizonyos, még pedig többen. Egy barátja fölvilágosította, hogy csak egygyel kell verekednie.

De mikor ő nem tud vinni! Aztán nem is tehet az egész dologról. Becsületére mondja, beszámíthatatlan állapotban volt. Aztán hajlandó a megsértett nőtől azonnal bocsánatot kérni.

Ez ismételte a segítők előtt is, a kik nála nemsokára megjelentek. Az egyik hajlandó is lett volna ezt megbízójának — Csolnakosynak, mert az ő neve jött ki a köcsög-kalapból — üzenetül vinni, de a másik, ismeretes párbaj-hiéna, röviden, érdekesen felelte:

— Ha önnek volt bátorsága egy tisztességes asszonyt nyilvánosan megcsókolni, legyen bátorsága e tetteért lovagiasan helyt állani.

Erre aztán nem volt mit felelnie Csulak Dénésnek, mint azt, hogy:

— Meg fogom nevezni segítőimet.

— Hol találkozhatnánk velük kérem?

— Délután kettőkor a „Hungária“ kávéházban.

— Helyes.

S azzal fütyörészve távoztak.

Csulak Dénés fölkeresett két honvédtisztet; azt az utasítást adta, hogy miután ő vinni nem tud, ellenfele pedig híres vivó, a pisztolyt ajánlják.

S aztán megirt egy csomó bucsuzó levelet. Biztosra vette, hogy ő lesz az áldozat; Csolnakosy löni is pompásan tud, neki pedig alig járt kétszer-háromszor lövő fegyver a kezében.

A segítők csakugyan pisztolyban állapotok meg, egyszerű golyóváltással, husz lépés távolságról.

V.

Másnap reggel korán már künn volt az erdőszélem a társaság.

Az ég alján vékony, pirosas csik jelezte a napfölkeltét. Bárányfelhők közül, vidám arcczal bukkant ki a nap s első sugarainak fénye ott rezgett minden falevelen, fűszálon. Az erdő zenészei közül meg-megcsipent egy-egy; egész kar felelt rá vissza.

S a felek elhelyezkedtek. Csulak Dénés nagyot sóhajtott; egy néhány perc múlva talán már nem lesz az élők között, pedig olyan szép az élet. . .

Csolnakosy egészen nyugodt volt. Tiszti egyenruhájába öltözött fel; waffenrockjának aranyos gombjai, vörös hajtókája kitűnő célpontul szolgáltak volna egy jó lövőnek.

Nemsokára megadták a jelt. Egyszerre löttek mind a ketten. Csolnakosy rövid célzás után ellenfele kalapját

vette célba, Csulak Dénés pedig csak úgy kapóra; a keze is reszketett, szeméi elborultak; csak kilötte a kotyogósan, roszul megtöltött pisztolyt, hogy éppen eleget tegyen a kötelességének.

S mikor a két lövés elhangzott, Csolnakosy ott hevert a gyepen; éppen szíven találta a golyó.

— Meghalt! — mondta az orvos.

— Szegény fiu! — szólt komolyan lovag Dürer, a ki segédje volt.

Az erdő madarai pedig csipogtak, fütyörésztek, felelgettek egymásnak tovább, mintha semmi sem történt volna.

*

Csolnakosy Ákost, régi, híres családjának utolsó sarját, nagy diszszel temették el; öreg apja és anyja kétségbeeséssel haladtak koporsója után.

A szép Szeghalminének pedig meg volt mentve a becsülete. Nemsokára férjhez ment Csörtéssi bíróhoz. Csulak Dénésnek pedig megbocsátott. Legalább én gyakran látom őket együtt sétálni, mikor Csörtéssi ur a hivatalban van.

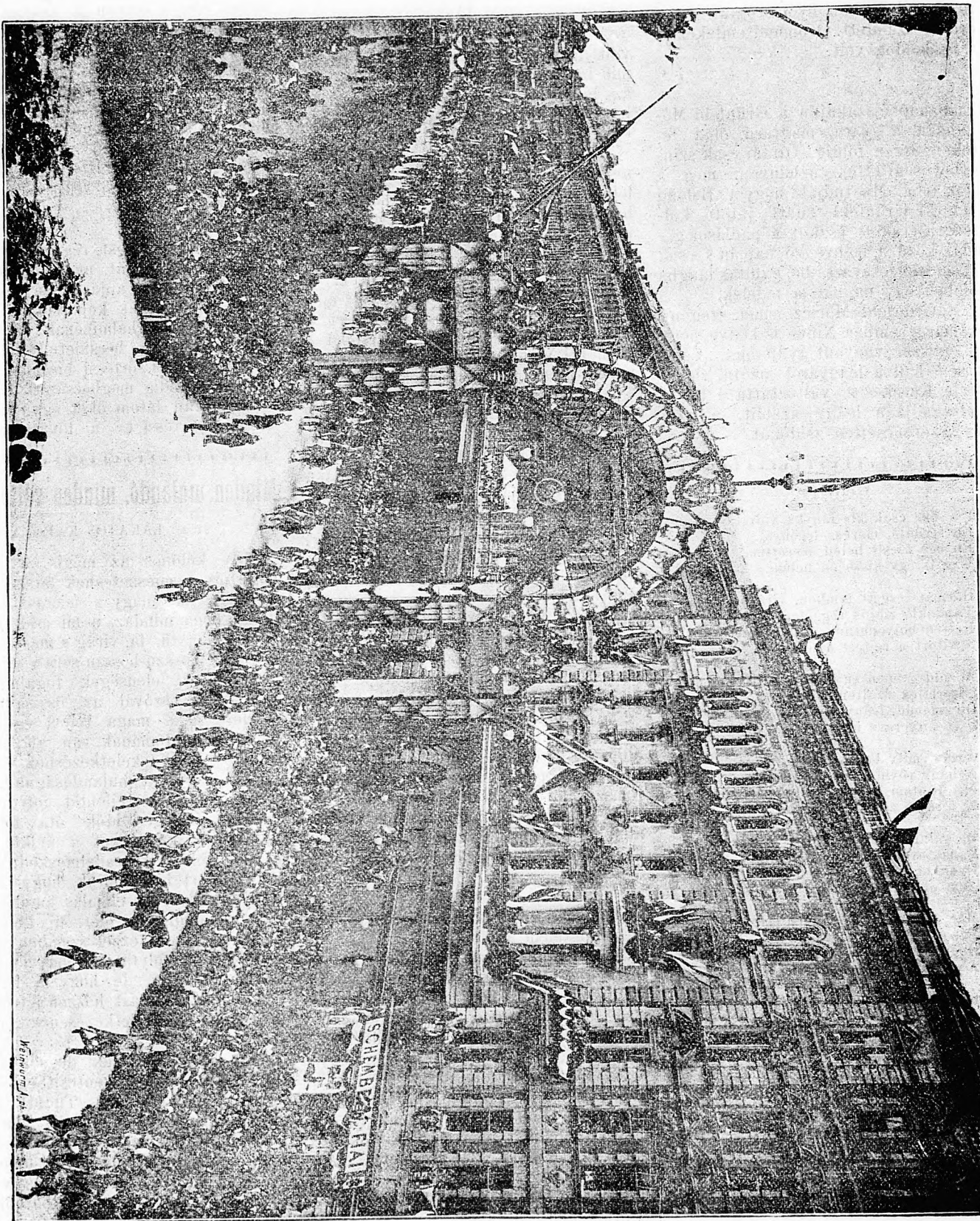
Minden mulandó, minden változandó!

Irta: LAKATOS KÁROLY.

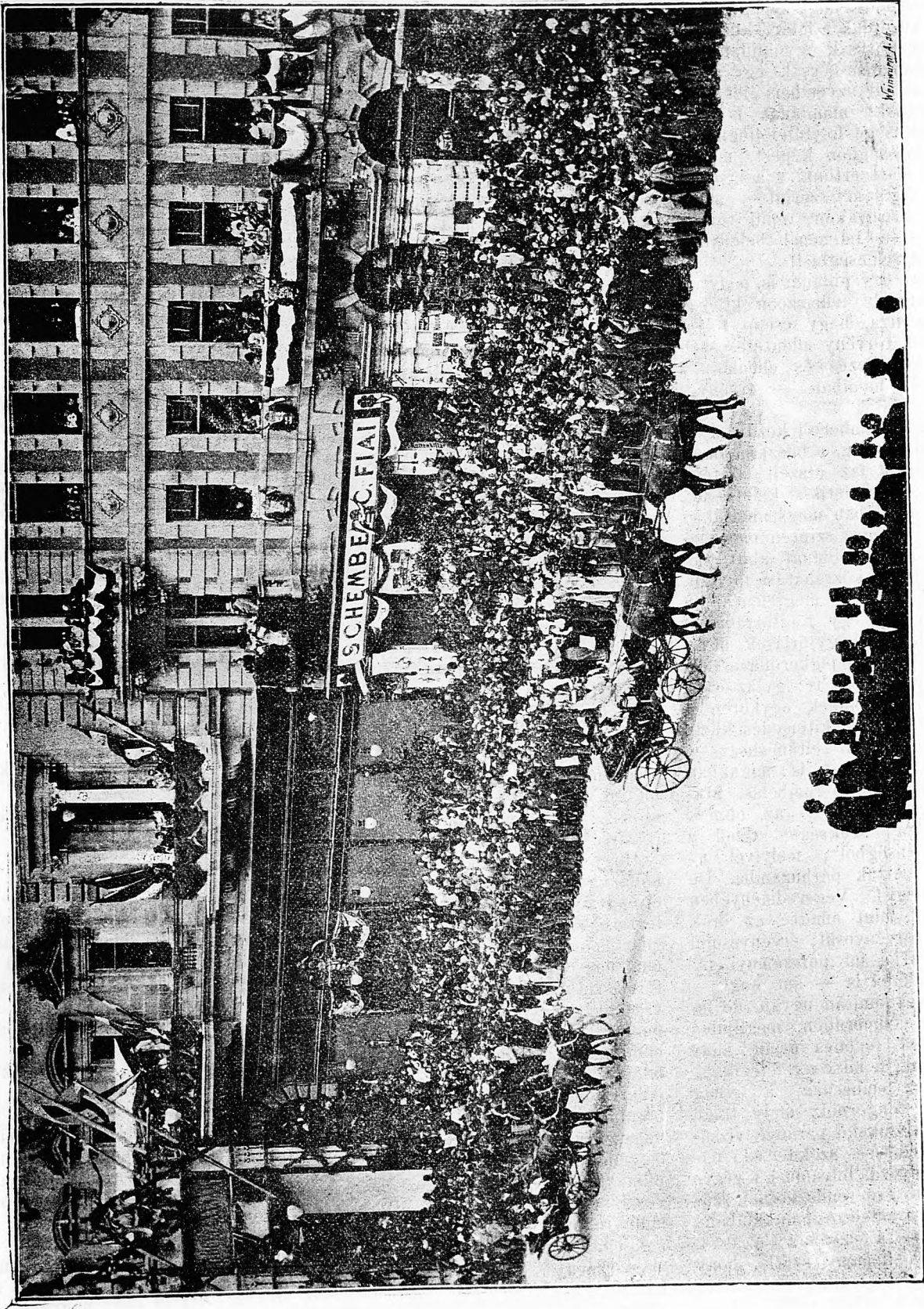
Mily különös az mégis, a mellett, hogy oly természetesen látszik, hogy a világegység nagy s magasztos mindenségében mindaz, a mi csak létezik, él, mozog; fű, fa, virág s más „teremtmények“ hosszú-hosszu sora s mindazok melyeket a jelenségek fogalma alatt egyesítünk, szóval az összmindenség részletei és a maga teljes egészében, két fő szimptomának van alávetve: a születés, illetve keletkezésnek és a halál, vagyis a mulandóságnak.

Ez a két éles ellentét folytat egymással rémséges idők óta folytonos küzdelmet; küzdelmet a nélkül, hogy egymás fölött győzedelmeskedniök lehetne. Mert hisz tudjuk, hogy a „halált“, melylyel az elmulás fogalmát jelöljük: mindig új élet, új keletkezés követi; viszont ezzel szemben a mulandóság is folytatja soha meg nem szűnő munkáját, de hogy a halálban ifjítson: átalakulást hozzon létre, hogy új jelenségek keletkezésének nyisson tért.

Igen; mert hiszszük, de sőt a tudás tág fogalmában szentesíthetjük az anyag állandóságát. Tudni véljük ugyanis, hogy a mi létezik, habár a mulandóág titokzatos fátyola alá kerül is az: soha meg nem semmisülhet oly értelemben, hogy a tökéletes végele nyészség fogalmával azonosíthatnók. Ha ez lehetséges volna, hová lenne vallássosságunk? Hová bizalmunk, erős hltünk abban a magasztos isteni erőben, mely a lélek révén oly magasztosan, oly fenségesen nyilatkozik a szintén születő, szintén egykoron — magával

A DISZBANDERIUMI ÁTVONULÁSA AZ ANDRÁSSY-ÚTI DIADALMKAPOVN. — Mai és társa felvétele után.

RESZLET A DISZFOGATOK MENETEBŐL. — Mai és társa fölvétele után.

a testtel együtt elhaló elme: az ész isteni szikrájában! Abban az isteni erőben, mely a földet, ezt — a világ nagy mindenségéhez képest oly csekély porszemet elhelyezte — a nagy minőség végtelenébe, hogy éljünk, küzdjünk rajta, küzdjünk a letért, küzdjünk csak egy peczig, csak egy pillanatig! Mert valójában nem-e csak egy röpke pillanat az, a mit az emberi élet „legvégső határának“ mondanak is ama megmérhetlensége folytán fölfoghatatlan folytonossághoz képest, melyet az idő jelző alatt értünk, s a mely — az emberi fogalom szerint — mégis „oly gyors szárnyakon repül tova“! És mégis — ée Istenem! belenyulik az, bele a végtelenségbe!

Hanem azaz egy pillanat is, melylyel az ember élete oly jellemzően kifejezhető — elég arra, hogy csepp folyamatán az örök törvény ellentétes szélsőségei: a keletkezés és elmulás: a születésben és halálban — érvényre jussanak. . .

Igy van ez az embertől kezdve le a leghitványabb féregig, a büszkén emelkedő rengetegtől az utszéli szerény kis viráig — születik: keletkezik, aztán elhal: alakjában megsemmisül.

Keletkezik s végre szintén megsemmesül — tán egy pillanat alatt, tán ugyanazon tényező közrehatása folytán, melyhez keletkezése, megjelenése a mindenségben tán egy földforradalom révén fűződik: a hegy-óriások hóval koszoruzott, tündöklő jégkoronával díszített némely kolossza is; így az óceánok tükrei is eltűnnek egykoron a maguk megmérhetlen kiterjedésükben. De persze, ehhez az „eltűnéshez“ — habár néha a pillanatok is magukban rejthetik a világrendítő rombolás, átalakítás rettentő erejét — az időnek több „pillanata“ szükséges abból a „megmérhetlenségéből“, melylyel az emberi életet vettük párhuzamba. De az egyre megy! Végeredményében ugyanaz marad, mint amott: az örök törvény itt is érvényesül; érvényesülni fog az magával a mi porszemnyi tanúnkkal, a földdel is — ám, hogy — talán millió évek múltán ugyan, de ismét megijulva felmerüljön, megijulva lassu, fokozatos fejlődés útján, mely sorsa mindennek, a mi csak létezik.

Ez sorsa az embernek, a „világ urának“ is a tengernek, mely talán egy sziklából kiszökellő parányi vizsgárból véve eredet — szökdecselő patakká, majd folyóvá, folyammá s végre midőn az alkotó erő rendszerének számai összeérnek a befejezés munkájában: tengernyi vizóriássá óceánmá alakul át.

Hát a kő, a kemény szikla, hogy születik? Hogy fejlődik természetes fokozatos fejlődés útján millió, kiszámíthatatlan éveken keresztül talán porszemekből a futóhomok szemcséiből eget ostromló hegyóriásokká! Hogy titkos tömkelegeiben — az alsó régiók

rejtékén a nemés érczek, nemes kövek hosszú sorozata és köztük a legnemesebb s a becsesek legbecsesebbje: a fejeelmi gyémánt, melynek keletkezési története a mily titokzatos, épp oly egyszerűnek látszik?! Hogy születik — és valóban születik! — a nemes gyöngy, a fejedelmi hölgyek díszje? Nemde története ennek is a mily egyszerű, épp oly természetes? Végre — hogy az eszményi világba is elszálljunk a képzelet szárnyain — hogy születik a könny? Nemde születik: keletkezik az is! aztán szintén elmulik! „meghal“, ha elfásul a szív a fájdalom terhe alatt, mert érzés a szülő anyja: de a feledés is fektetheti a mulandóság koporsójába. . .

Hát a szerelem? . . . Keletkezik, születik az is a nemesen érző szívek szent csarnokában, keletkezik, él és életet ad ma alkotás minden legkisebb porcikájának, mely eszményiségében magában is egy kis világot képvisel.

Igen, keletkezik, bimbóból virággá fakad a szívben a szerelem! Keletkezik nemcsak az embernél, de a bokrok sötétjében ábrándozó kis szárnyas dalnoknál épp úgy, mint a föld porán csuszó apró bogárkánál! Keletkezik, él, fejlődik, megéri, aztán sorvad s végre, elhal ez is; meghal, igen, de hogy ismét új keletkezésnek adjon helyet, egy szelidebb érzeménynek ugyan mely a szerelem bemohosult sünján a csöndes, higgadt szeretet nevében új, bár szerény virágokat fakaszt.

Ez a természet rendje, mert mindennek fejlődnie, megérnie kell a nap alatt, mielőtt megérett volna a — halálra. A fejlődés befejezett munkája az, a mi megöl idők múltán minden létezőt, ha túl élte magát; aztán a nagy kaszás . . . ebben rejlik a keletkezés csirája: ez ad életet új alakulásoknak.

Hogy át alakulások is léteznek, még néha ugyancsak szeszélyes; alapjában, elrendezésében azonban mindig bölcs, legtermészetesebb rendje szerint a magasztos erőnek: az tagadhatatlan. Hanem meg van ennek a maga oka: a természetben nincs ugrás, csak rendszer, végtelen folytonosságú s végtelen finomságú rendszer, mely mindig szép mindig igaz nyilvánulásaiban, s mely mindig meghatja, megragedja és csodálatra indítja a tudás fölkejtjeit, leborulni készíti azon örök bölcsesség nagyszerű nyilvánulása előtt, mely az összmindenség alkotásánál a keletkezés pillanatától a fejlődés során át oly művészi beosztással a mulandóság: az elmulás napjáig élvezet. . .

Csodálhatjuk ezt a gubóból hernyóvá majd szárnyas alakká vált tarka lepkekénél. a bimbóból fész legyszerényebb virágnál épp úgy, mint a test — illesztve anyag nélkül való, csak bizonyos fogalom alatt létező jelenségeknél, minők például az évszakok.

Az évszakoknál különösen csodás az

a beosztás, mely szerint a fejlődés útján a tavaszi kikelettől kezdve a nyár és ősz sorrendjén át a tél, vagyis a „természet“ sorvasztó enyészetének véghatárához: a halálig élvezet.

Emelkedésünk révén idáig jutva, meg kell itt emlékeznünk azon csodás összefüggésről, melylyel a „természet legszabadabb lényei“ a madarak, a természet két ellentétes szélsősége iránt: a születés és halál: a tavasz és tél — tavaszi és őszi vándorlái mozgalmuk folytán állanak.

Igen; ha elérkez a természet sorvadásának napja, a fák könnyhullatásának: a lombhullásnak ideje, a virágaszály szomorú korszaka, midőn a mezők felett szállongó ezüst szálak aláereszkedve, halálpártát vonnak a sorvad virány zörgő vázaira s körül ölelik a még haldoklók szomoruan lehajtott fejcskéit is, szóval midőn a természet haldoklásának első szomorú perczei elkövetkeznek, csak megmozdul a madárban egy kimagyarázhatatlan vágy: menni! menni messze, itt hagyni a sorvadot otthont s keresni más, virulobb hazat a pihenésre — idegenbe!..

Aztán előáll a nagy kaszás . . . zizeg az aláhulló ezüst pehely . . . halotti lepel borul a „szunyadó természet“ elsorvad testére. Így tart ez hosszú-hosszu ideig . . . a láthatár szürke ködbe vész. Hanem végre tünedezni kezd a sötét lepel, itt-ott csak felvilan az ég azurja, s az első meleg sugár kezd játszadozni a még fagyos táj felett, a jégpánczél ezüst ptykéin.

Csak egy sugár, s minő bűvös hatása van!

Igen, mert ez az ébredés korszakát, a megifjulás napját jelenti! E fény sugarbau az ébredő természet első aranyálmának képét látjuk. . .

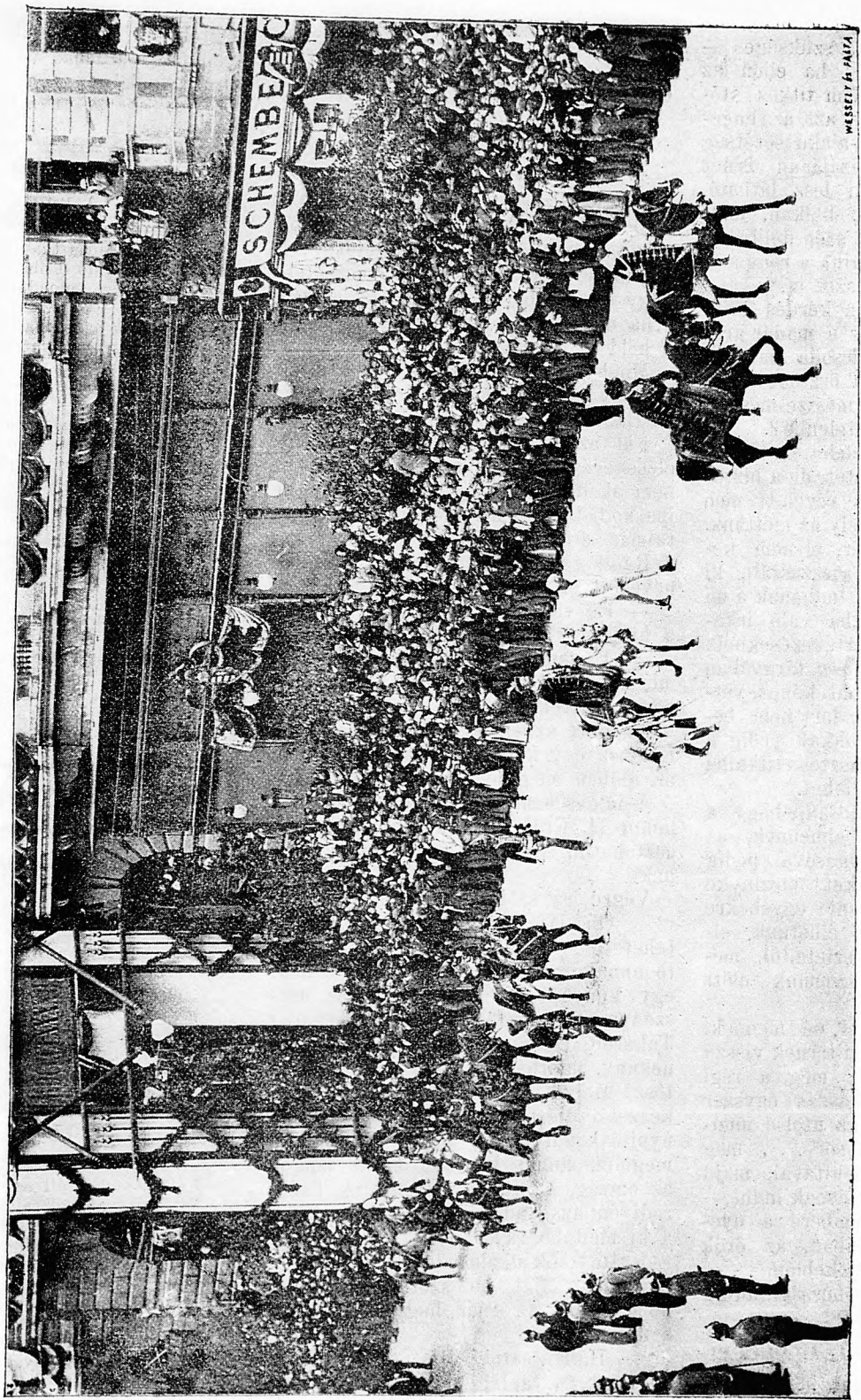
Nem csalódomk.

Meleg fuvalom leng a táj felett: az ébredő természet első sóhaja, mely csakhamar lebontja, foszlányokra tépi a fehér halotti lepel utolsó rongyát is. A jégpánczél dörögve reped szét az utrakelő sóhaj lágy ölelése alatt . . . a napsugár is neki tüzi csillámló lándzsáit s ezer szíu színompában játszadoz szétmállott testén.

Erezni kezdjük az ujló kikelet életadó, élenyelt lehet.

Csakhamar az első kíváncsi kis virág is felüti fejcskéjét; a hóvirág már díszleg; aztán napról-napra mind több és több tarka virág mosolyog felénk. A rétet is már bizonyos gyp fedí, az erdő élete szinte fakadásnak indul, a zörgő haraszt fölé kékvirágú örökzöld fon tarka szőnyeget, szóval mindenünnen a kikelet fényes arcza mosolyog felénk. A föld mint nagyobb pompában ragyog s a virulat diadalát üli a természet ölen.

Mialatt idehaza az élet új keletkezésének első gyönyörteljes napjai virulnak, — mi történik a messze idegen

EGY CSOPORT A DISZBANDÉRIUMBÓL. — Mai és társa fölvétele után.

it-
ár
a
ek

eg
z-
et
a
ge
és
si

or-
á-
g-
a
ak
a
ül
e-
a
ru
ul
an
ni
u-
...
zi-
a-
t"
u-
ke
ni
il-
ár
fe-
sa

át,
su-
y-

az
ely
pi
is.
az
...
d-
za-
et-

ág
ár
bb
nk.
az
a
öld
in-
rog
an
er-

ke-
ul-
en

világba tévelyedett szárnyas néppel? Midőn eljön a visszaköltözködés ideje, ismét csak megmozdul a madárban valami, fölkeredik s seregestől jön haza igazi hazájába. Pedig az idegenben szüntegy, sőt talán még gazdagabban föltáplálhatja azt a táplálékot, mely léte fentartására napról-napra szükséges — és mégis — én Ist-nem! ha eljön az idő, valami titkos haatalom titkos szózatára csak átrepül újra azt a rengeteg távolságot! És a V-alaku sötétség odafönn a csillagok hazájáán ismét feltűnik s mind sűrűbben lesz látható, a mint átszáll könyvedén, halkán, mint gondolat, mely az alanti szép délibábos sikon támad s mely megint a róna sejtelmes homályában enyészik el.

Hanem már most az a kérdés öltik fel: miért kél hát mégis a madár arra a hosszú utra? — micsoda hatalom az, mely a madarat arra ösztöni avagy készíti, hogy szálljon messze-messze, ki a végnélkül való végtelenbe?

Ámde erre nehéz a felelet. A kutató elme eltűnődik, következtet, de a biztos tudás, a megállapíthatás révéhez nem juthat el. Valójában rejtély az előttünk. Gólya madár ha visszatér, él nem kelepeli, fecske-madár ha visszazáll, ki nem csicsergi. Pegig ha tudnának a mi nyelvünkön, mennyi hiába való irkafirkának pro et contra értekezéseknek, mely a madarak vonulása tárgyában már is egész kis irodalmat képez, vetnék végét! De hát a madar nem beszédes állat; okoskodásokkal pedig a természet nagy s magasztos titkaiba behatolni vajmi kevésbé lehet.

Csak azt tudjuk biztosan, hogy a természet haldoklásakor elmennek, az újuló életnapja felmosolygásával pedig ismét megtérnek fészkeiket, piczinyke házi tüzhelyüket fölkeresni; egyebekre nézve csak feltevésekkel élhetünk, tekintve a mozgalom részleteitől, melyek megfigyelhetőleg szemünk előtt folynak le.

Lehet, hogy egyszer el se mennek, vagy ha el is mentek, nem térnek vissza soha többé: nem találják meg a régi otthont . . . a nagy kaszás egyszer hirtelen is bevégezheti az utolsó munkát aztán rájuk kerü, a sor . . . meg aztán, tán évezredek multával, majd mikor az élet újra fakadásnak indul — tán rábukkan a jövő embere a nyomukra és halál páncéljában, az örök praeperator: a rideg jég keblén. . .

Nyuljon az idők folytonossága addig a végtelenbe!

Hallom az átkot. . .

Hallom az átkot ajkaidról,
Erzem, jól tudom, mi a vád,
Csak átkozz, átkozz egyre jobban,
Ha az kinodra enyhet át!

Mellőzve, eltaszítva tőlem,
Feltűnik görnyedt alakod,
Csak átkozz, átkozz egyre jobban
Megérdemelted, hallgatok

Látom megvető pillantásid,
De kegyet ajkam még se kér,
Csak átkozz, átkozz egyre jobban,
Mig fájó élttem véget ér!

S ha majdan holtan, merevülten
Feküdni fogok ott alant,
Átkozd a hantot is fölöttem,
Mely göröngyével betakart.

Lányi Irma.

A trónöröklés.

(ARAB LEGENDA.)

Krátesz nagyon erős ember volt. Félkézzel kitépett a földből egy fatörzset s tizenhárom embert ütött vele agyon egy csapásra. Ha tüszentett, négy sarkán borult lángba az ország, s ha egy nagyot nyújtzkodott, még a hold is reszketett bele.

Mindezen érdemeiért királylyá tették. Néhány évi uralkodás után azonban meghalt.

Fia az ifjabb Krátesz, vérszegény, elcsenevészedett gyerek volt, de ez nem akadályozta meg abban, hogy ne iparkodjék apja helyére jutni, a ki hatalmas, erős ember volt.

Ráült egy székre, a melyet trónnak nevezett el és fenhargon kiabálta:

— Én vagyok a király, én vagyok a király!

— Ugyan miért? — kérde a nép, mert a trónöröklés jogát akkor még nem ismerték.

— Mert az én anyám és az idősebb Krátesz egy kunyhóban laktak. (Abban az időben még nem voltak paloták.)

A nép semmit sem értett ebből, s a mikor II. Krátesz parancsokat kezdett osztogatni, senkisé megengedelmekedett neki.

Végre így szóltak hozzá:

— Oh, II. Krátesz, a ki gyenge és tehetetlen teremtés vagy, miért ülsz te annak az embernek a székére, a ki egy kunyhóban lakott azzal az aszszonnyal, a ki téged a világra hozott? Takarodj el onnan s ne paranczolgass nekünk, mintha te volnál az igazi Krátesz! Melyik fát tudod te kitépni félkézzel? Miért nem remeg a hold, ha nyújtzkodol? Egy legyet sem tudsz megölni, annál kevésbé borul lángba az ország, ha tüszeteszed egyet! Takarodj onnan s add át a helyedet másnak a ki méltóbb rá!

Krátesznek alkalmasint el kellett volna hordani irháját, ha szerencséjére oda nem érkezik az anyja, hogy lecsillapítsa, a népet.

Hallgassatok rám, — így szólt, — mert én tápláltam az ifju Krátesz csecsemő korában. Születésekor apja illatos olajat öntött a fejére s egy csepp a balzsamból a csecsemő fejére hullott. Minek tépne fát ki, minek remegne a hold s miért borulna lángba ország? Nem elég az az egy csepp olaj?

Az anya ékesszólása nem veszett kárba. A nép azt hitte, hogy mindent ért s egyhangulag így kiáltott fel:

— Eljen az Isten kegyelméből felkent király!

Az ifju Krátesz pedig büszkén ült azon a széken, a melyet trónnak neveztek el. Teljesen átérezte, hogy milyen nagy érdemei vannak a született királyoknak!

(Egy ismeretlen szerző kézírata után.)

Hock János.

A pântlika.

Dörög az ég, hull a zápor
Sok az áldás tulon-tul,
Lám, az idő, embermódra,
Vénségére bolondul.

Itt ülök a kályha mellett,
Kis angyalom varrogat,
Hattyunyakán pihentetem,
Nyugasztom a karomat.

Biz' engem most csábitatna
Világ legszebb leánya,
Ebb' a czudar, zord időbe'.
Dehogy mennék utána.

. . . Im' az édes panaszkodik:
Elfogytak a szalagok;
Börig ázva, agyonfázva
Pântlikáért szaladok!

S hogy megtérek, nagypirulva
Egő csókot csókra ad,
S ezer édes reményt szöve,
Izsi-piczi főkötőbe
Fúzi be a pântlikát.

Barna Izidor.

Képtalány.

S Z Ó T A L Á N Y.

Kertész Pétertől.

Két szótagból áll az egész nevem,
Világhírű az, mi rajtam terem.
Első tagom két betűje ásvány;
A mi sokkal drágább az aranyál.
A harmadik betűvel ha toldod,
Izletes gyümölcsöcsé leszen legott.
Második tagom naponként látod;
Egy nagyon szép hasznos házi állat.
Visszafelé olvasd az egészet,
Botot találhatsz ilyet eleget.

A mult számban közölt talányok megfejtése:

A képtalányé:

Halál reád, te most is csábitó.

A Számrejtvényé:

Bizton tekintem mély sirom éjjelét!
Zordan, de oh nem, nem lehet az gonosz!
Mert a te munkád.